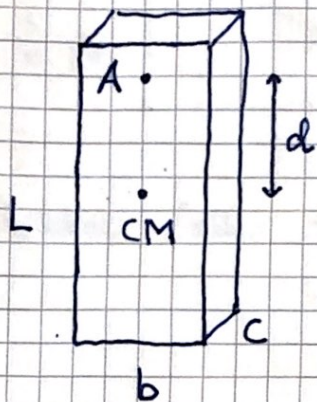

Øvingstimer 1/11-21

- Tregghetsmoment for planke.

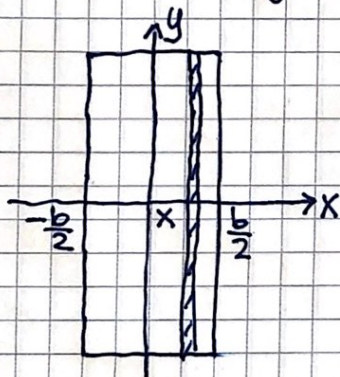

(a) Finn I_0 mhp akse $\perp$ planet $L \times b$

(b) Finn I mhp aksen A i avstand d fra CM

- (a) Tykkelsen c er uten betydning; jf. tynn ring vs hul sylinder ($I_0 = MR^2$) og skive vs kompakt sylinder ($\frac{1}{2}MR^2$).

Del opp i tynne stenger med lengde L og bredde dx (og tykkelse c) i avstand x fra CM:

Fra før; og med Steiners sats:

$$dI_0 = \frac{1}{12} dm \cdot L^2 + dm \cdot x^2$$

med $dm = M \cdot dx/b$ = massen til den tynne stanga

$$\text{Dermed: } I_0 = \int dI_0 = \int_{-b/2}^{b/2} \left\{ \frac{ML^2}{12b} dx + \frac{M}{b} x^2 dx \right\}$$

$$= \frac{1}{12} ML^2 + \frac{1}{12} Mb^2$$

Som ventet inngår L og b på samme måte i I_0

- (b) Steiners sats gir

$$I = I_0 + Md^2 = \frac{1}{12} M(L^2 + b^2) + Md^2$$

- Millikans oljedråpeforsøk (Univ. of Chicago 1909; Nobelpris fysikk 1923)

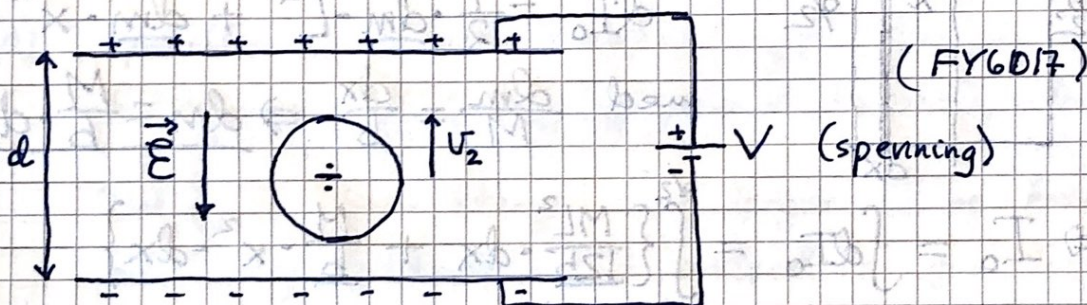
$$f_1 = 6\pi\eta R v_1; \quad m = \rho \cdot \frac{4\pi}{3} \cdot R^3$$

Måling av terminalfart v_1 gir dråpens radius: $f_1 = mg$

$$\Rightarrow 6\pi\eta R v_1 = \frac{4\pi}{3} \rho R^3 g \Rightarrow R = \sqrt{9\eta v_1 / 2\rho g}$$

Deretter "skruer" man på et elektrisk felt $\vec{E}$ ved hjelp av to horisontale elektroder (metallplater) med innbyrdes avstand d :

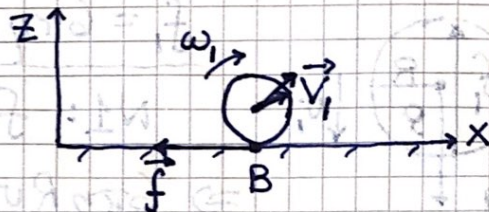
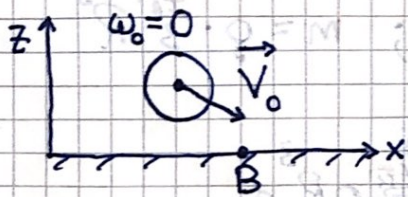

Med ladning q på oljedråpen påvirkes den av en elektrisk kraft $\vec{F} = q\vec{E}$, der $E = |\vec{E}| = V/d$ (volt pr meter). Hvis q er negativ, virker $\vec{F}$ oppover, og ny terminalfart v_2 bestemmes ved at $f_2 + mg = qV/d$. Dvs, måling av v_2 gir dråpens ladning q :

$$\begin{aligned} qV/d &= f_2 + mg = f_2 + f_1 = 6\pi\eta R (v_2 + v_1) \\ &= 6\pi\eta \sqrt{9\eta v_1 / 2\rho g} (v_2 + v_1) \\ \Rightarrow \underline{q} &= \frac{6\pi\eta d}{V} \sqrt{9\eta v_1 / 2\rho g} (v_2 + v_1) \end{aligned}$$

Millikan fant $q = \pm e, \pm 2e, \pm 3e, \dots$ med $e = 1.59 \cdot 10^{-19} \text{ C}$ (med litt feil verdi for luftas viskositet η). (Positive q ved å snu spenningen)

- "Elementær" bordtennis ($I_0 = \frac{2}{3} MR^2$)

Anta kortvarig kollisjon, og stor nok friksjon f i berøringspunktet B til at ballen forlater bordet i "rullemodus", dvs $V_{1x} = \omega_1 R$.

Vertikalt er kollisjonen elastisk, dvs $V_{1z} = -V_{0z}$.

- Er ballens dreieimpuls bevart, med B som ref.punkt? Hvorfor, evt. hvorfor ikke?
- Bestem V_{1x} og ω_1 (rett) etter støtet.
- Hvor ~~mye~~ mye mekanisk energi gikk tapt?
- Hvor mye mek. energi tapes i påfølgende støt?

(a) Alle krefter, $\vec{f}$, $\vec{N}$ og $M\vec{g}$, går gjennom B og har null arm mhp B. Da er $\vec{\tau}_{\text{ext}} = 0$ og $\vec{L}$ bevart.

(b) Rett før støtet: $\vec{L}_0 = RMV_{0x} \cdot (+\hat{y})$ (dvs ~~inn i~~ i planet)

$$\begin{aligned} \text{Rett etter "": } \vec{L}_1 &= RMV_{1x} \cdot (+\hat{y}) + I_0 \omega_1 \cdot \hat{y} \\ &= \hat{y} \cdot (RMV_{1x} + \frac{2}{3} MR^2 \cdot V_{1x}/R) \\ &= \frac{5}{3} RMV_{1x} \cdot (+\hat{y}) \end{aligned}$$

$$\Rightarrow \underline{V_{1x} = \frac{3}{5} V_{0x}} \quad (\text{og} \quad \underline{\omega_1 = \frac{3}{5} V_{0x}/R})$$

$$\begin{aligned} (c) \Delta E &= E_0 - E_1 = K_0 - K_1 = \frac{1}{2} MV_0^2 - \frac{1}{2} MV_1^2 - \frac{1}{2} I_0 \omega_1^2 \\ &= \frac{1}{2} M (V_{0x}^2 - (\frac{3}{5} V_{0x})^2) - \frac{1}{2} \cdot \frac{2}{3} MR^2 \cdot (\frac{3}{5} V_{0x}/R)^2 \\ &= \frac{1}{2} MV_{0x}^2 \left\{ 1 - \frac{9}{25} - \frac{6}{25} \right\} = \underline{\underline{\frac{1}{5} MV_{0x}^2}} \end{aligned}$$

(d) Null! Pga $v_{\text{rel}} = 0$, $\frac{10}{25} = \frac{2}{5}$